

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 25.4.2013
COM(2013) 240 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

**z wdrażania przez państwa członkowskie dyrektywy Rady 2006/117/EURATOM w
sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz
wypalonego paliwa jądrowego**

{SWD(2013) 150 final}

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

**z wdrażania przez państwa członkowskie dyrektywy Rady 2006/117/EURATOM w
sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz
wypalonego paliwa jądrowego**

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie.....	4
1.1.	Informacje ogólne	4
1.2.	Ramy prawne	5
1.3.	Ogólne zasady nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem	6
2.	Wdrażanie przepisów ogólnych	7
2.1.	Transpozycja dyrektywy	7
2.2.	Standardowy dokument dla nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem.....	7
2.3.	Właściwe organy	8
2.4.	Przekazywanie informacji.....	8
2.5.	Komitet doradczy	8
2.6.	Regularne sprawozdania	9
3.	Sprawozdawczość państw członkowskich.....	9
3.1.	Przemieszczanie	10
3.2.	Wywóz ze Wspólnoty	10
4.	Wnioski	11

1. WPROWADZENIE

Dyrektywa Rady 2006/117/Euratom¹ ustanawia wspólnotowy system nadzoru i kontroli nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego w celu zagwarantowania właściwej ochrony ludności. Dyrektywa ma zastosowanie do przemieszczania transgranicznego w przypadkach, kiedy kraj pochodzenia lub kraj przeznaczenia, lub jakiegokolwiek kraj tranzytu są państwami członkowskimi Wspólnoty. Dyrektywa gwarantuje, że zainteresowane państwa członkowskie są informowane o przemieszczaniu odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego na lub przez swoje terytorium oraz są zobowiązane do udzielenia zgody lub uzasadnionej odmowy w odniesieniu do takich przemieszczeń.

Dyrektywa przewiduje okresowe sprawozdania przedkładane przez państwa członkowskie Komisji oraz przez Komisję Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu. Celem sprawozdań jest dostarczanie przydatnych informacji na temat zezwoleń wydawanych w całej Wspólnocie oraz wskazywanie ewentualnych trudności napotykaných w praktyce przez państwa członkowskie przy wdrażaniu przepisów dyrektywy oraz rozwiązań przez nie zastosowanych.

Niniejszy dokument stanowi pierwsze sprawozdanie Komisji z wdrażania dyrektywy Rady 2006/117/Euratom. Zawiera wprowadzenie oraz następujące elementy:

- informacje zwrotne na temat wdrażania przepisów ogólnych (rozdział 4) dyrektywy;
- podsumowanie informacji ze sprawozdań składanych Komisji przez państwa członkowskie na temat wdrażania dyrektywy. Informacje te zostały ustalone w porozumieniu z poszczególnymi państwami członkowskimi. Dane szczegółowe na temat wdrażania dyrektywy przez państwa członkowskie przedstawiono w dokumencie roboczym służb Komisji SWD(2013) 150.

We wnioskach z niniejszego sprawozdania podsumowano wyzwania, które wymagają dalszej uwagi i które zostaną przeanalizowane w ścisłej współpracy z komitetem doradczym i państwami członkowskimi.

1.1. Informacje ogólne

Wszystkie państwa członkowskie UE produkują odpady promieniotwórcze pochodzące z różnych rodzajów działalności, takich jak wytwarzanie elektryczności w elektrowniach jądrowych czy stosowanie izotopów promieniotwórczych w medycynie, przemyśle, rolnictwie, badaniach naukowych i edukacji. W wyniku eksploatacji reaktorów jądrowych powstaje również wypalone paliwo jądrowe. Wypalone paliwo jądrowe oznacza paliwo jądrowe, które zostało napromieniowane w rdzeniu reaktora i na stałe z niego usunięte. Wypalone paliwo jądrowe, które zostało wyjęte z rdzenia reaktora, jest umieszczane w specjalnych basenach przy reaktorze, co pozwala na zmniejszenie ilości początkowo wydzielanego ciepła i promieniowania. Z miejsca lokalizacji reaktora wypalone paliwo jest wywożone transportem drogowym, kolejowym lub morskim do miejsca tymczasowego przechowywania lub do zakładu ponownego przerobu paliwa, gdzie jest ono poddawane ponownemu przerobowi.

W czternastu z dwudziestu siedmiu państw członkowskich znajdują się pracujące jądrowe reaktory energetyczne, a w kolejnych dwóch znajdują się jądrowe reaktory energetyczne,

¹ Dz.U. L 337 z 5.12.2006, s. 21.

które są w trakcie wycofywania z eksploatacji². Większość państw członkowskich posiada reaktory badawcze.

Każde państwo członkowskie pozostaje w pełni odpowiedzialne za stosowany w swoim kraju sposób postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym. Wypalone paliwo jądrowe może być uznane za zasób użyteczny, który może zostać poddany ponownemu przerobowi, albo może zostać przeznaczone do trwałego składowania, jeżeli zostanie uznane za odpady promieniotwórcze. Dlatego wypalone paliwo jądrowe wymaga szczególnej uwagi. Niezależnie od wyborów podejmowanych przez państwa członkowskie w zakresie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym, operacje transportu takich materiałów są konieczne i mają miejsce pomiędzy państwami członkowskimi oraz spoza Wspólnoty na jej teren i odwrotnie.

1.2. Ramy prawne

Działania związane z przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego podlegają wymogom określonym w przepisach wspólnotowych³ i prawnie wiążącym konwencjom międzynarodowym⁴, związanym w szczególności z bezpiecznym transportem materiałów promieniotwórczych oraz z warunkami trwałego składowania lub przechowywania odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego w kraju przeznaczenia.

W prawodawstwie wspólnotowym dotyczącym ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa określono wymóg, aby przemieszczanie odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego pomiędzy państwami członkowskimi, a także do i ze Wspólnoty, podlegało obowiązkowemu wspólnemu systemowi uprzednich zezwoleń. Taki system uprzednich zezwoleń na przemieszczanie, ustanowiony w 1992 r.⁵, został znacząco zmodyfikowany w 2006 r. wraz z przyjęciem dyrektywy w sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego, zwanej dalej „dyrektywą w sprawie przemieszczania”⁶. W świetle dotychczasowego doświadczenia przepisy dyrektywy z 1992 r. wymagały zmian mających na celu doprecyzowanie i dodanie nowych pojęć i definicji w celu zaradzenia sytuacjom, które w przeszłości nie były objęte dyrektywą, i uproszczenia istniejącej procedury dotyczącej przemieszczania odpadów promieniotwórczych pomiędzy państwami członkowskimi. Zmiany były również konieczne w celu zapewnienia spójności z innymi przepisami wspólnotowymi i międzynarodowymi, w szczególności ze Wspólną konwencją bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi, do której Wspólnota przystąpiła dnia 2 stycznia 2006 r.

Obowiązki wynikające z dyrektywy w sprawie przemieszczania pozostają bez uszczerbku dla prawa państw członkowskich do wywozu swojego wypalonego paliwa jądrowego do celów ponownego przerobu. Żaden przepis dyrektywy nie oznacza, że państwo członkowskie

² Czternaście państw członkowskich posiadających pracujące jądrowe reaktory energetyczne to: Belgia, Bułgaria, Finlandia, Francja, Hiszpania, Niderlandy, Niemcy, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry i Zjednoczone Królestwo; natomiast Litwa i Włochy mają jądrowe reaktory energetyczne, które są wycofywane z eksploatacji.

³ W szczególności, przepisom dyrektywy Rady 96/29/Euratom z dnia 13 maja 1996 r. ustanawiającej podstawowe normy bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego. Dz.U. L 159 z 29.6.1996, s. 1.

⁴ W szczególności, wspólnej konwencji MAEA w sprawie bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi.

⁵ Dyrektywa Rady 92/3/Euratom z dnia 3 lutego 1992 r.; Dz.U. L 35 z 12.2.1992, s. 24.

⁶ Dyrektywa Rady 2006/117/Euratom z dnia 20 listopada 2006 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego.

przeznaczenia ma obowiązek przyjmować przemieszczane odpady promieniotwórcze i wypalone paliwo jądrowe przeznaczone do końcowego przetwarzania lub trwałego składowania, z wyjątkiem przemieszczeń zwrotnych (zwrotu do kraju pochodzenia). Każda odmowa przyjęcia takich przemieszczeń wymaga uzasadnienia w oparciu o kryteria określone w dyrektywie. Ponadto dyrektywa w sprawie przemieszczania zabrania wywozu odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego do państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) lub do państw trzecich, które nie posiadają odpowiednich zasobów do bezpiecznego gospodarowania odpadami promieniotwórczymi lub wypalonym paliwem jądrowym.

Niedawno przyjęta dyrektywa Rady 2011/70/Euratom⁷, zwana dalej „dyrektywą w sprawie odpadów”, wprowadza dodatkowe wiążące warunki dotyczące przemieszczania odpadów promieniotwórczych, w tym wypalonego paliwa jądrowego uznawanego za odpad w przypadku trwałego składowania. Ogólną zasadą na podstawie art. 4 ust. 4 dyrektywy w sprawie odpadów jest to, że odpady promieniotwórcze są trwale składowane w tym państwie członkowskim, w którym zostały wyprodukowane, chyba że w momencie dokonywania przemieszczenia obowiązuje porozumienie zawarte między danymi państwami członkowskimi a innym państwem członkowskim lub państwem trzecim w sprawie użytkowania obiektu trwałego składowania w jednym z nich. Takie porozumienie podlega jednak również kryteriom określonym przez Komisję zgodnie z art. 16 ust. 2 dyrektywy w sprawie przemieszczania oraz przepisom dyrektywy w sprawie odpadów, które wymagają, między innymi, aby obiekt trwałego składowania znajdował się już w bezpiecznej eksploatacji w chwili przemieszczania.

Dyrektywa w sprawie odpadów pozostaje bez wpływu na swobodę państw członkowskich w zakresie przyjmowania wypalonego paliwa jądrowego lub odpadów do przerobu lub ponownego przerobu od państw trzecich i odsyłania ich z powrotem do kraju pochodzenia. Analogicznie państwa członkowskie mogą nadal przemieszczać swoje odpady promieniotwórcze lub wypalone paliwo jądrowe do celów przerobu lub ponownego przerobu do innego państwa członkowskiego lub państwa trzeciego. W obu przypadkach ostateczna odpowiedzialność za bezpieczne i odpowiedzialne trwałe składowanie tych materiałów – w tym wszelkich odpadów będących produktami ubocznymi – spoczywa na tym państwie członkowskim lub państwie trzecim, z którego wysłano dany materiał promieniotwórczy.

1.3. Ogólne zasady nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem

Posiadacz⁸ planujący przeprowadzenie lub zorganizowanie wewnątrz Wspólnoty przemieszczania odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego musi złożyć poprawnie wypełniony wniosek do właściwych organów państwa członkowskiego pochodzenia. Pojedynczy wniosek może obejmować kilka przemieszczeń, jeżeli mają one te same cechy oraz jeżeli trasa (przekraczane kraje i granice) i właściwe organy są takie same.

Jeżeli odpady promieniotwórcze lub wypalone paliwo jądrowe mają zostać przywiezione na teren Wspólnoty, odbiorca składa wniosek do właściwych organów państwa członkowskiego przeznaczenia. Jeżeli przemieszczanie odbywa się z państwa członkowskiego do państwa trzeciego, to właściwe organy w państwie członkowskim pochodzenia muszą się kontaktować z odpowiednimi organami w kraju przeznaczenia.

⁷ Dyrektywa rady 2011/70/Euratom z dnia 19 lipca 2011 r. ustanawiająca ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi. Dz.U. L 199 z 2.8.2011, s. 48.

⁸ Posiadacz oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która przed przeprowadzeniem przemieszczenia odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego jest na mocy obowiązującego prawa krajowego odpowiedzialna za takie materiały i planuje dokonanie ich przemieszczenia do odbiorcy.

Przemieszczenie nie może się odbyć, dopóki właściwe organy w kraju przeznaczenia i wszystkich krajach tranzytu nie powiadomią właściwych organów w kraju pochodzenia o swojej zgodzie. W dyrektywie w sprawie przemieszczania przewidziano okres dwóch miesięcy od otrzymania wniosku na powiadomienie o zgodzie lub odmowie. Odmowa wydana przez państwo członkowskie przeznaczenia lub tranzytu musi zostać uzasadniona na podstawie przepisów mających zastosowanie do przemieszczania odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego i gospodarki odpadami promieniotwórczymi lub wypalonym paliwem jądrowym, lub na podstawie stosownych przepisów krajowych, wspólnotowych lub międzynarodowych mających zastosowanie do transportu materiałów promieniotwórczych.

Właściwe organy w państwach członkowskich tranzytu lub przeznaczenia mogą dodać warunki dotyczące przemieszczenia. Niemniej jednak, w przypadku przemieszczenia w obrębie Wspólnoty nie można nakładać warunków, które będą bardziej rygorystyczne niż te określone w prawie krajowym państwa członkowskiego w odniesieniu do przemieszczania odpadów promieniotwórczych na własnym terytorium.

Wreszcie jeżeli warunki przemieszczania nie są spełnione lub przemieszczanie nie może dojść do skutku, właściwe organy państwa członkowskiego pochodzenia muszą dopilnować, by przedmiotowe odpady promieniotwórcze lub wypalone paliwo jądrowe zostały odebrane przez posiadacza, chyba że możliwe jest zastosowanie innego bezpiecznego rozwiązania.

2. WDRAŻANIE PRZEPISÓW OGÓLNYCH

2.1. Transpozycja dyrektywy

Zgodnie z dyrektywą w sprawie przemieszczania państwa członkowskie były zobowiązane do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do wykonania dyrektywy do dnia 25 grudnia 2008 r.

Chociaż większość państw członkowskich dotrzymała tego terminu, kilka państw członkowskich nie dokonało transpozycji dyrektywy w terminie i Komisja wszczęła wobec nich postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Przedmiotowe państwa członkowskie przekazały następnie Komisji swoje środki transpozycji dyrektywy i Komisja mogła zamknąć te postępowania w drugiej połowie 2009 r., z wyjątkiem Grecji, która przekazała swoje środki transpozycji we wrześniu 2010 r.

Z końcem 2010 r., zakończono transpozycję dyrektywy Rady 2006/117/Euratom i można ją uznać za wdrażaną we wszystkich państwach członkowskich UE.

2.2. Standardowy dokument dla nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem

Dyrektywa w sprawie przemieszczania przewiduje stosowanie standardowego dokumentu w przypadku wszystkich przemieszczeń objętych zakresem dyrektywy. Biorąc po uwagę wcześniejsze doświadczenia, w kwietniu 2008 r. w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* została opublikowana nowa decyzja Komisji ustanawiająca dokument standardowy dla nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego⁹.

W odniesieniu do przemieszczania odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (w tym wypalonego paliwa jądrowego przeznaczonego do ostatecznego trwałego składowania i tym samym uznawanego za odpady) w załączniku do dokumentu standardowego znajdują się następujące wzory: wniosek o zezwolenie na przemieszczenie;

⁹ Dz.U. L 107 z 17.4.2008, s. 32.

potwierdzenie otrzymania wniosku; zezwolenie lub odmowa zezwolenia na przemieszczanie; opis przesyłki/wykaz opakowań oraz potwierdzenie odbioru przesyłki. Dokument standardowy zawiera również wykaz wymagań minimalnych dla prawidłowo wypełnionego wniosku.

Z powodu niespójności między dyrektywą Rady 2006/117/Euratom a objaśnieniami do decyzji Komisji C(2008) 793 z dnia 5 marca 2008 r. ustanawiającej standardowy dokument dla nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych oraz wypalonego paliwa jądrowego określonych w dyrektywie Rady 2006/117/Euratom (2008/312/Euratom) w Dz.U. opublikowano sprostowanie¹⁰ w celu odpowiedniego dostosowania brzmienia.

Państwa członkowskie zgłosiły również pewne trudności ze stosowaniem dokumentu standardowego. Szczegółowe informacje dotyczące tych niespójności i napotkanych trudności znajdują się w dokumencie roboczym służb Komisji SWD(2013) 150. Trudności te zostaną zbadane przez komitet doradczy.

2.3. Właściwe organy

Właściwe organy oznaczają wszelkie organy, które na mocy przepisów ustawowych lub wykonawczych kraju pochodzenia, kraju tranzytu lub kraju przeznaczenia są upoważnione do stosowania systemu nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego. Aby ułatwić komunikację z Komisją, wszystkie państwa członkowskie muszą dostarczyć Komisji niezbędne informacje dotyczące swoich właściwych organów oraz ich dane kontaktowe.

Lista właściwych organów państw członkowskich jest również dostępna na stronie internetowej Komisji Europejskiej „Europa” pod następującym adresem:

http://ec.europa.eu/energy/nuclear/transport/shipment_directive_en.htm.

2.4. Przekazywanie informacji

Na mocy art. 19 dyrektywy w sprawie przemieszczania Komisja formułuje zalecenia dotyczące bezpiecznego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów i informacji w związku z przepisami dyrektywy. Komisja tworzy również i obsługuje elektroniczną platformę wymiany informacji służącą publikacji danych kontaktowych właściwych organów państw członkowskich, języków akceptowanych przez właściwe organy oraz wszelkich warunków ogólnych i dodatkowych wymogów – jeśli takie są – których spełnienie jest wymagane do wydania zezwolenia na przemieszczenie.

Zalecenie Komisji dotyczące bezpiecznego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów i informacji zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w lipcu 2009 r.¹¹

Odnosnie do platformy elektronicznej Komisja stworzyła stronę internetową (zob. łącze powyżej) zawierającą wszystkie istotne informacje dotyczące dyrektywy w sprawie przemieszczania. Dane umieszczane na tej stronie są aktualizowane, w stosownych przypadkach, w oparciu o informacje przekazywane Komisji przez każde państwo członkowskie zgodnie z art. 18 ust. 2 dyrektywy.

2.5. Komitet doradczy

W wykonywaniu zadań określonych w dyrektywie Komisję wspiera komitet o charakterze doradczym, w którego skład wchodzi przedstawiciele państw członkowskich. Pierwsze posiedzenie komitetu odbyło się w maju 2007 r. i przyjęto na nim regulamin komitetu

¹⁰ Dz.U. L 343 z 23.12.2011, s. 149.

¹¹ Dz.U. L 177 z 8.7.2009, s. 5.

doradczego oraz program jego prac na najbliższe lata. Odkondu się dziewięć posiedzeń komitetu, którym przewodniczył i które organizował przedstawiciel Komisji.

Komitet doradczy wydał opinie dotyczące:

- ustanowienia i stosowania standardowego dokumentu;
- zalecenia Komisji ustanawiającego kryteria wywozu odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego do państw trzecich;
- zalecenia Komisji dotyczącego bezpiecznego i skutecznego sposobu przekazywania dokumentów.

Opinie komitetu zostały zapisane w protokole.

Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że komitet doradczy stanowi dobre i przydatne narzędzie umożliwiające przedstawicielom państw członkowskich dzielenie się swoimi doświadczeniami z Komisją i między sobą.

2.6. Regularne sprawozdania

Państwa członkowskie są zobowiązane do złożenia Komisji pierwszego sprawozdania z wdrażania dyrektywy w sprawie przemieszczania do końca roku 2011, a następnie do składania sprawozdań co trzy lata. W oparciu o sprawozdania państw członkowskich Komisja sporządziła pierwsze sprawozdanie zbiorcze dla Parlamentu Europejskiego, Rady oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, aby zapewnić przydatne informacje na temat zezwoleń wydanych w całej Wspólnocie oraz wskazywać ewentualne trudności napotkane przez państwa członkowskie i rozwiązania przez nie zastosowane.

Zgodnie z art. 20 i procedurami określonymi w art. 21 dyrektywy zasięgnięto opinii komitetu doradczego na temat projektu sprawozdania i powiązanego dokumentu roboczego. Członkowie komitetu doradczego nie zgłosili poważniejszych uwag. Komentarze dotyczyły przede wszystkim aktualizacji danych kontaktowych.

W sprawozdaniach należy zwrócić szczególną uwagę na przypadki przemieszczania zwrotnego związanego z przemieszczeniami, na które nie wydano zezwolenia, i niezgłoszonymi odpadami promieniotwórczymi (art. 4 dyrektywy). W kontekście pierwszego sprawozdania Komisja nie została powiadomiona o żadnych przypadkach przemieszczania, które byłyby objęte zakresem art. 4.

3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Aby ujednolicić proces sprawozdawczy, Komisja przekazała wszystkim państwom członkowskim formularz sprawozdawczy składający się z dwóch części: pierwsza część dotyczy informacji na temat wdrażania dyrektywy, a druga informacji na temat przemieszczania. Wszystkie państwa członkowskie przedłożyły Komisji swoje sprawozdania. Przekazane informacje zostały przeanalizowane przez Komisję, a kwestie wymagające dalszego wyjaśnienia zostały omówione dwustronnie z danym państwem członkowskim. Najważniejsze elementy sprawozdań państw członkowskich zostały podsumowane w niniejszym sprawozdaniu. Dalsze szczegółowe informacje znajdują się w towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji.

Zasadniczo, państwa członkowskie nie zgłosiły poważniejszych problemów związanych z wdrażaniem dyrektywy. Niemniej jednak, niektóre państwa członkowskie zgłosiły szczególne obawy dotyczące dwóch następujących kwestii:

- brak harmonizacji poziomów zwolnienia dla odpadów promieniotwórczych w UE może prowadzić do sytuacji, w których materiały zawierające substancje

- promieniotwórcze są zwalniane w jednym państwie członkowskim, ale mogą być nadal uznawane za odpady promieniotwórcze w innym państwie członkowskim,
- przemieszczanie transgraniczne niektórych odpadów zawierających naturalnie występujące materiały promieniotwórcze (odpady NORM¹²), niewynikające z dozwolonych praktyk zdefiniowanych aktualnie w podstawowych normach bezpieczeństwa. Takie rodzaje odpadów są wyłączone z zakresu przedmiotowej dyrektywy oraz dyrektywy¹³ w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego.

Oba te zagadnienia zostaną zbadane i omówione na forum komitetu doradczego.

3.1. Przemieszczanie

W dyrektywie w sprawie przemieszczania określono wymóg, aby przemieszczanie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego pomiędzy państwami członkowskimi odbywało się tylko za zgodą i po uprzednim powiadomieniu właściwych organów wszystkich zaangażowanych państw członkowskich.

Z 27 państw członkowskich 14 wydało zezwolenia na przemieszczanie objęte zakresem dyrektywy. Liczba zezwoleń była stosunkowo niewielka. W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem za lata 2008–2011 państwa członkowskie zgłosiły wydanie 161 zezwoleń¹⁴ z zakresu dyrektywy. 74 % zezwoleń dotyczyło przemieszczania odpadów, a pozostałe 26 % – przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego.

Przemieszczanie dotyczyło przede wszystkim przemieszczania między państwami członkowskimi. Szczegółowe informacje znajdują się w dokumencie roboczym służb Komisji.

3.2. Wywóz ze Wspólnoty

Bez uszczerbku dla prawa każdego z państw członkowskich do określenia własnego sposobu postępowania z wypalonym paliwem jądrowym, jak wspomniano powyżej, dyrektywa w sprawie przemieszczania nie narusza prawa państwa członkowskiego do wywozu wypalonego paliwa jądrowego w celu ponownego przetworzenia – przy uwzględnieniu zasad wspólnego rynku atomowego, w szczególności swobody przepływu towarów w UE. Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy określa jednak wyraźnie, w jakich warunkach wywóz jest zakazany. Szczególnie ważne jest to, że właściwe organy państw członkowskich nie mogą udzielać zezwoleń na przemieszczanie do państwa trzeciego, które nie posiada możliwości administracyjnych, technicznych oraz struktury regulacyjnej dla bezpiecznego gospodarowania odpadami promieniotwórczymi lub wypalonym paliwem jądrowym, jak zapisano również we wspólnej konwencji.

W tym celu, przy zaangażowaniu komitetu doradczego zgodnie z procedurą określoną w art. 21, Komisja określiła kryteria zgodnie z art. 16 ust. 2, ułatwiające państwom członkowskim ocenę, czy spełnione są wymogi wywozu, z uwzględnieniem między innymi odpowiednich norm bezpieczeństwa Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (IAEA). Kryteria te zostały opublikowane jako zalecenie Komisji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w grudniu 2008 r.¹⁵

¹² Naturalnie występujące materiały promieniotwórcze (NORM).

¹³ Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r.

¹⁴ Należy zauważyć, że niektóre zezwolenia są wydawane w odniesieniu do wielokrotnego przemieszczania wykonywanego w okresie, który może wykraczać poza obecny okres sprawozdawczy.

¹⁵ Dz.U. L 338 z 17.12.2008, s. 69.

Liczba zgłoszonych przez państwa członkowskie zezwoleń na wywóz do państw trzecich jest raczej niewielka (17 % wszystkich zgłoszonych zezwoleń). 9 państw członkowskich zgłosiło łącznie 28 zezwoleń na wywóz poza UE do Rosji, Chin, Szwajcarii, Japonii i Stanów Zjednoczonych. 16 z tych zezwoleń dotyczyło przemieszczania wypalonego paliwa jądrowego do celów ponownego przerobu (6 zezwoleń dotyczyło wypalonego paliwa jądrowego z elektrowni jądrowych) lub ponownego przerobu i przechowywania (10 zezwoleń dotyczących wypalonego paliwa jądrowego z reaktorów badawczych). Pozostałe 12 zezwoleń dotyczyło odpadów promieniotwórczych zwracanych do kraju pochodzenia (tj. odpadów promieniotwórczych pochodzących z obróbki skażonych materiałów w jednym z państw członkowskich).

Państwa członkowskie zgłosiły, że przemieszczenia i wywozy są nadzorowane i kontrolowane zgodnie z procedurami i przepisami określonymi w dyrektywie w sprawie przemieszczania. Jednakże, dysponując przekazanymi informacjami, Komisja nie jest w stanie sprawdzić, czy wszystkie kryteria wywozu zgodnie z zaleceniem Komisji są całkowicie spełnione; w szczególności, czy obiekty gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym w państwach trzecich zostały skutecznie zgłoszone do porozumienia o zabezpieczeniach MAEA, w związku z podpisaniem i ratyfikacją Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej oraz powiązanych protokołów dodatkowych, oraz czy spełnione są wymogi dotyczące wysokiego poziomu bezpieczeństwa zgodnie z dyrektywą w sprawie odpadów.

W sprawozdaniach państw członkowskich Komisja zauważyła również ogólną spójność i komplementarność ze sprawozdaniem krajowym na podstawie Wspólnej konwencji bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi, ponieważ sprawozdania te opisują głównie ramy prawne i obowiązki.

4. WNIOSKI

Wszystkie państwa członkowskie UE dokonały skutecznej transpozycji dyrektywy w sprawie przemieszczania. Przepisy ogólne dyrektywy zostały wdrożone poprzez przyjęcie i opublikowanie odpowiedniej decyzji i zaleceń Komisji oraz utworzenie komitetu doradczego.

Po dokonaniu oceny informacji przedłożonych przez państwa członkowskie w ramach ich pierwszego sprawozdania Komisja zauważa, że dyrektywa jest obecnie w pełni wdrażana, gwarantując odpowiednią ochronę ludności. Zapewnia uporządkowane i funkcjonujące ramy do celów nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem we wszystkich państwach członkowskich, gwarantując, że transgraniczne przemieszczanie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego odbywa się tylko za zgodą i po uprzednim powiadomieniu właściwych organów wszystkich zaangażowanych państw członkowskich.

Wdrażanie dyrektywy w sprawie przemieszczania nie spowodowało poważniejszych problemów. Zidentyfikowano kwestie związane z odpadami NORM i poziomami zwolnienia w kontekście przemieszczania odpadów promieniotwórczych, co zostanie zbadane przez komitet doradczy ustanowiony na podstawie dyrektywy.

Jeżeli chodzi o przemieszczanie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego, to Komisja zauważa, że obowiązujące przepisy krajowe, w szczególności te wdrażające dyrektywę ustanawiającą podstawowe normy bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego, umożliwiają właściwym organom krajowym monitorowanie przemieszczeń na swoim terytorium.

Niniejsze sprawozdanie zawiera pierwszy przegląd zezwoleń wydanych we Wspólnocie na podstawie dyrektywy w sprawie przemieszczania. Liczba zezwoleń na przemieszczanie jest stosunkowo nieduża, a dane przedstawiają wyraźny obraz wywozu poza UE. Chociaż kryteria Komisji dotyczące wywozu są publikowane tylko jako zalecenie bez prawnej mocy wiążącej, dostosowanie praktyk państw członkowskich do wszystkich kryteriów pozostanie sprawą, która będzie przedmiotem dalszych działań w ścisłej współpracy z komitetem doradczym.

Wdrażając dyrektywę w sprawie odpadów, państwa członkowskie powinny podjąć konkretne decyzje w zakresie bezpiecznego gospodarowania swoimi odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym. Z pewnością wpłynie to również na przemieszczanie materiałów w UE oraz spoza UE na jej terytorium i odwrotnie. Dalsze sprawozdania zapewnią informacje na temat zmian w zakresie przemieszczania odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego.

Na koniec należy stwierdzić, że w okresie trzech lat objętych niniejszym sprawozdaniem nie zgłoszono żadnych wypadków prowadzących do uwolnienia substancji promieniotwórczych do środowiska, związanych z krajowym lub transgranicznym przemieszczaniem odpadów promieniotwórczych lub wypalonego paliwa jądrowego.